

صنایع غذایی؛ افزایش تولید تا فرهنگ مصرف

گروه صنعت: هرچند در دوران تحریم، صنایع غذایی در مقایسه با صنایع دیگر «برخوردارتر»

بوده با این حال در دوران پساتحریم باید با هدف بهبود کیفیت تولیدات غذایی، سیاست‌های اصولی

تدوین شود. برطرف کردن ضعف بسته‌بندی، افزایش دامنه رقابت برای حضور در بازارهای

جهانی و ایجاد فرهنگ مصرف در فهرست یک خط‌مشی دهی کلان می‌تواند جای بگیرند.

ایران را کشور ۴ فصل می‌نامند. کشوری که در کنار ماده گرانبهای نفت و گاز سرشار از ظرفیت‌های کشاورزی و تولید مواد غذایی است. این موضوع را اگر در کنار مسئله مهم امنیت غذایی ببینیم اهمیت رونق صنایع غذایی در پیوند با کشاورزی بیشتر آشکار می‌شود، چراکه صنایع غذایی در ارتباط کامل با زیست و زندگی انسان است و سرمایه‌گذاری در آن می‌تواند دغدغه همیشگی امنیت غذایی را از بین ببرد. حال با توجه به اینکه وزیر صنعت، معدن و تجارت به اهمیت بخش صنعتی شدن بارها تأکید کرده محصولات کشاورزی نیز در نهایت به صنعت وارد شده و با بسته‌بندی و کنسروسازی رونق خواهند گرفت. این مسئله در دوران پساتحریم بیشتر به چشم می‌آید، چراکه با نوید گشایش اقتصادی زمینه‌های پیشرفت و رونق همه بخش‌های صنایع به ویژه صنایع غذایی فراهم می‌شود. البته این انتظاری است که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان دارند. در این زمینه محسن جلال‌پور، رییس اتاق بازرگانی ایران به ایرنا گفته است: «مروزه صنایع غذایی باید به حضور در بازارهای جهانی ببنیدند، چراکه ۱۰ درصد ارزش افزوده صنعت ایران در حوزه غذایی است اما اگر به دنبال کشت و بهره‌وری بیشتر هستیم از اکنون باید به فکر تولید و بهره‌وری بیشتر باشیم.»

یکی از دغدغه‌های صاحب‌نظران در حوزه صنایع غذایی به سیاست‌گذاری‌های کلان در این بخش برمی‌گردد؛ از این جهت که اگر از ظرفیت‌های این بخش نهایت استفاده شود می‌توان به پیشرفت و رونق صنایع غذایی و بهبود کیفیت و استاندارد مواد غذایی بیشتر دل بست؛ جایی که قضاوت نهایی را مصرف‌کنندگان می‌کنند.

ضرورت احداث صنایع تبدیلی در کنار صنایع غذایی

سیدمحمد سادات ابراهیمی، دبیر کمیسیون کشاورزی و منابع طبیعی مجلس در گفت‌وگو با صمت بیان کرد: همه وزارتخانه‌ها باید از هم‌اکنون برنامه‌ریزی برای دستگاه‌های متبوع خود داشته باشند که نخستین کار استفاده از ظرفیت اسمی کارخانه‌های موجود است. به دلیل وجود تحریم‌ها و سایر مشکلات اقتصادی و کمبود نقدینگی چند سالی است که کارخانه‌های ما به حالت نیمه‌تعطیل درآمده‌اند. بنابراین نخست باید مشکلات کارخانه‌های موجود و طرح‌های نیمه‌کاره را که عدد بزرگی را شامل می‌شود به پایان برسانیم. دوم اینکه نقدینگی صنایع غذایی موجود پایین است. حتی بسته حمایتی دولت هم راهگشا نبوده است. بنابراین باید ظرفیت‌بندی شده و از تمام ظرفیت‌ها و اولویت‌های موجود استفاده شود. به علاوه اینکه باید برای احداث و راه‌اندازی صنایع تبدیلی در کنار صنایع غذایی برنامه‌ریزی شود. به‌عنوان مثال در خوزستان که منبع تامین خرماسط پایانه بندری وجود ندارد. علاوه بر این با اینکه خوزستان مرکز تولید شکر در خاورمیانه است اما فرآوری ویژه‌ای در آن انجام نمی‌شود. سایر صیفی‌جات هم به‌صورت خام و اولیه به فروش می‌رسند در حالی که باید با استعدادیابی و اولویت‌بندی ظرفیت‌های هر منطقه شناسایی و براساس نیاز منطقه به تقویت و جذب سرمایه‌گذاری پرداخته شود.

بیاورد و کیفیت هم بالا برود. این امر به تقویت اشتغال در این حوزه نیز می‌انجامد. همچنین باید تلاش شود که علاوه بر تقویت بازار داخلی، تولید با هدف صادرات بیشتر انجام شود.

هزینه‌های صنایع غذایی باید کاهش یابد

محمدقلی یوسفی، اقتصاددان و صاحب‌نظر بخش در گفت‌وگو با صمت ضمن اشاره به نقش خط‌مشی دهی کلان در اقتصاد صنایع غذایی گفت: ما در کشور مشکل سیاست‌گذاری کلان داریم. درک نادرست از مسائل اقتصادی باعث می‌شود که همه صنایع دچار آشفتگی و با ابهامات زیادی مواجه شوند. با این حال در این میان صنایع غذایی از رشد بهتری برخوردار هستند. بخش عمده‌ای از مواد خارجی در داخل تولید می‌شود. مشکل دیگر به بحث تقاضا و قدرت خرید مردم برمی‌گردد. اگر صنایع غذایی با رشد قابل قبول مواجه بودند مشکلات سایر صنایع را نداشتند. با بالا رفتن انتظارات مردم باید این صنایع نیز متناسب با شرایط روز ایجاد شوند؛ صنایع ایجاد شده کوچک هستند و در خیلی موارد سیاست‌های پولی دولت، تغییر نرخ

صادات ابراهیمی افزود: موضوع دیگر برخورد خشک بانک‌هاست که صنعتگران و کشاورزان را اذیت می‌کند، چراکه تسهیلات نمی‌دهند و ضوابطی حاکم است که به سختی تسهیلات در اختیار آنان گذاشته می‌شود. بنابراین باید از هم‌اکنون شرایط را فراهم کنیم تا صنایع غذایی که مورد حمایت نیستند تعیین تکلیف شوند. در این زمینه باید در مناطق مختلف استعدادیابی شود.

وی با اشاره به اینکه باید جانمایی کارخانه‌های صنایع غذایی هر ماه براساس اصل مزیت نسبی باشد گفت: یک‌سوم از صنایع کشور در تهران مستقر هستند. به‌طور قطع این نحوه توزیع اشتباه است. بنابراین در دوران پساتحریم باید با اولویت‌بندی ببینیم که در مناطق مختلف چه ظرفیت‌هایی وجود دارد.

تولید در بازارهای داخلی با هدف صادرات

روح‌الله عباسپور، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس در این زمینه به صمت گفت: تحرک در صنایع غذایی بستگی به این دارد که دولت چه حرکت و رویکردی را اتخاذ می‌کند. اگر دولت

سیدمحمد سادات ابراهیمی

روح‌الله عباسپور

ابوالحسن خلیلی

محمدقلی یوسفی

ارز و مالیات هزینه زیادی را به آنها وارد می‌کند که دولت باید هزینه‌های صنایع را کاهش دهد.

یوسفی افزود: باید دید که چه سیاستی را دنبال می‌کنیم. برداشتن تحریم‌ها افق جدیدی را باز می‌کند و امکانات دیگری را در اقتصاد می‌گذارد. با این حال رونق صنایع غذایی به سیاست‌های دولت برمی‌گردد. دولت باید با توجه به اهمیت صنایع تکلیف آنها را مشخص و از فناوری خارجی برای

بازار را برای صنایع خارجی باز بگذارد تولیدات داخلی و اشتغال در صنایع غذایی آسیب می‌بیند و تولیدکنندگان شکست می‌خورند. دولت باید به نحوی سیاست‌گذاری کند که زمینه سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران خارجی با هدف تولید صنایع غذایی و سرمایه‌گذاری مشترک، تولید ماشین‌آلات و انتقال دانش فنی مربوط فراهم شود تا قیمت تمام‌شده تولید محصولات برای تولیدکننده پایین

بهبود وضعیت آنها استفاده کند.

صنایع غذایی، نیازمند فرهنگ صادراتی

ابوالحسن خلیلی، فعال اقتصادی و عضو کمیسیون اتاق بازرگانی در گفت‌وگو با صمت بیان کرد: محصولات صنایع غذایی از پویایی ویژه‌ای برخوردار هستند و هر نوع تغییر در اقتصاد بر مواد و صنایع غذایی تأثیر می‌گذارد.

وی در پاسخ به این سوال که سرمایه‌گذاری در کدام قسمت‌ها باعث رونق صنایع غذایی می‌شود؟ گفت: هر اتفاقی در بخش‌های اقتصادی بیفتد صنایع غذایی هم از آن تأثیر می‌پذیرند. بنابراین برای رونق این بخش باید به انتقال دانش و فناوری جدید و افزایش ظرفیت ماشین‌آلات نوین همت گمارد. به علاوه اینکه باید از نظر نوع بسته‌بندی مواد غذایی هم تغییراتی در بازار تولید به وجود بیاید. علاوه بر اینکه بهبود کیفیت صنعت بسته‌بندی می‌تواند در میزان توزیع تولیدات غذایی موثر باشد. با این حال باید بهبود کیفیت صنایع غذایی را در لایه لای تحولات اقتصادی جست‌وجو کرد.

وی با بیان اینکه در پساتحریم باید چند تغییر را به انتظار بنشینیم اظهار کرد: شبکه توزیع کالاها مواد غذایی در کشور ما سنتی است. در حالی که در دنیای مدرن شبکه‌های توزیع، زنجیره‌ای از عوامل پویایی اقتصاد و رقابت در تولید هستند. هرچند ساخت‌وسازهای فروشنده‌های بزرگ در کشور مقدمه‌ای برای حضور شبکه‌های زنجیره‌ای فروش هستند.

خلیلی با اشاره به باز شدن درهای اقتصادی و تجارت در دوران پساتحریم گفت: اتفاق دوم این است که میزان کالاها ساخته‌شده به کشور افزایش پیدا می‌کند و این امر باعث افزایش رقابت بین کالاها داخلی و خارجی می‌شود. تأثیر این بخش باعث افزایش مدیریت کارخانه‌ها خواهد شد و به سمت رقابت پیش می‌روند. نکته مهم در این میان این است که صنایع غذایی خود را مجهز به سیستم بسته‌بندی نوین کنند که در بازار رقابت و تولید حرفی برای گفتن داشته باشند. هرچند دیوار تعرفه‌ای از محصولات غذایی کشور حمایت می‌کند با این حال کالاها خارجی خواه ناخواه وارد کشور می‌شوند. البته یک اثرگذاری دیگر این است که ورود به بازارهای صادراتی ممکن است تسهیل و موانع غیرفنی صادرات کالاها ایرانی کم‌رنگ شود. این موضوع به سبب افزایش تولید در کشور به نوعی به توانمند شدن شرکت‌های داخلی برای حضور در بازارهای جهانی می‌انجامد.

وی افزود: اتفاق مهمی که در جریان رونق بده‌بستان‌های اقتصادی می‌افتد، افزایش رقابت‌پذیری کالاها و نگاه صادرات‌محور دولت است. به هر تقدیر تولیدکنندگان ما در بازارهای جهانی در مقابل رقبا هستند. بدهی است هر نوع حمایت دولت می‌تواند به زمینه‌سازی برای حضور بهتر و موثرتر تولیدکنندگان داخلی کمک کند. از این نظر باید کمک شود که کالاها از لحاظ کیفیت و بسته‌بندی امکان رقابت در بازارهای جهانی را داشته باشند. بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی حوزه صادرات نیز باید در نظر داشته باشند که صادرات یک موضوع بلندمدت است و باید یک فرهنگ صادراتی را غالب کنند و برای طولانی‌مدت آن را بپذیرند.